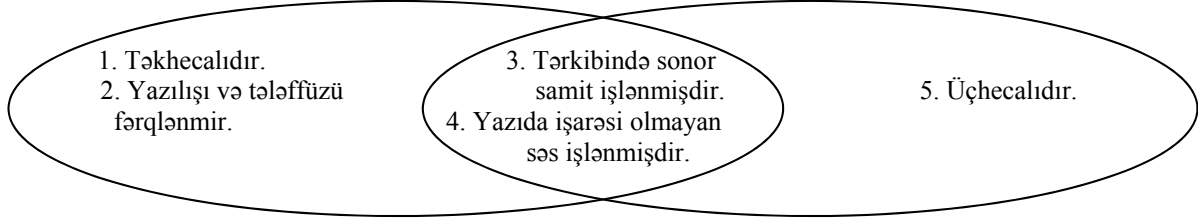

AZƏRBAYCAN DİLİ – TARİX

1. Eyer-Venn diaqramına əsasən *səhv* fikirləri müəyyənləşdirin.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulduğu ay

Azərbaycan Respublikasının Müstəqilliyinin bərpa olunduğu ay

A) 4, 5

B) 1, 3

C) 3, 4

D) 2, 5

E) 1, 4

İZAH: 1. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulduğu ay – MAY

2. Azərbaycan Respublikasının Müstəqilliyinin bərpa olunduğu ay – OKTYABR

3. Yazıda işarəsi olmayan səs yalnız “oktyabr” sözündə işlənmişdir. 4-cü fikir ortaq cəhət ola bilməz.

4. “Oktyabr” sözü ikihecalıdır. 5-ci fikir doğru deyil.

DOĞRU CAVAB: A

2. Uyğunluq *pozulmuşdur*:

	İl	Müqavilənin tərəfləri	Müqavilənin adı	Adın dilçilikdə xüsusiyyəti
A)	1732	Səfəvi – Osmanlı	Kirmanşah	Mürəkkəb ad deyil.
B)	1813	Rusiya – İran	Gülüstan	Kökü omonimdir.
C)	1918	Türkiyə Cümhuriyyəti – Antanta	Mudros	Vurğu birinci hecaya düşür.
D)	1555	Səfəvi – Osmanlı	Amasya	Qalın saitlərin ahəngi var.
E)	1828	Rusiya – İran	Türkmənçay	Xüsusi isimdir.

İZAH: 1. 1918-ci ildə Türkiyə Cümhuriyyəti qurulmamışdı. 2. Mudros müqaviləsi Osmanlı-Antanta arasında bağlanmışdır.

DOĞRU CAVAB: C

3. Hindistanın müstəmləkə olduğu dövrdə Avropa müstəmləkəçilərinin yerli əhalidən təşkil etdiyi ordunun əsgərlərinə verilən adın yer aldığı sadə mübtədali cümləni müəyyən edin.

A) Napoleon tabeliyində olan taboru geri çəkdi.

B) Hindistan ordusu şimalda Gilgit qüvvələri ilə birlikdə Skartu şəhərini azad etdi.

C) Dağ sıldırımlarında sipahilər xeyli itki verdi.

D) Xüsusi qvardiya təlimləri dayandırılıb döyüşə yollandı.

E) Hindistan taboristləri uzun müddət müdafiə olunmağa məcbur oldu.

İZAH: 1. Hindistanın müstəmləkə olduğu dövrdə Avropa müstəmləkəçilərinin yerli əhalidən təşkil etdiyi ordunun əsgərlərinə verilən ad – SİPAHI.

2. Sipahi sözünün yer aldığı sadə mübtədali cümlə – Dağ sıldırımlarında sipahilər xeyli itki verdi.

DOĞRU CAVAB: C

4. Bəndlərdə verilmiş tarixi hadisələrin adlarını II sətərə qeyd edin. Bu adlarda gizlənməmiş hansı sayı hər zaman başqa sayla əvəz etmək mümkündür?

	I	II
A)	1368-1644-cü illərdə Çində hakimiyyətdə olmuş sülalə	
B)	1337-1453-cü illərdə İngiltərə və Fransa arasındakı müharibə	
C)	829-cu ildə xürrəmilərin Bəzz qalası uğrunda ərəblərlə həlledici döyüş	
D)	Səfəvilər dövlətinin ikinci şahı və Şah İsmayılın oğlu	
E)	Qədim Misirdə padşah, çar, kral	

İZAH:

	I	II
A)	1368-1644-cü illərdə Çində hakimiyyətdə olmuş sülalə	Min sülaləsi
B)	1337-1453-cü illərdə İngiltərə və Fransa arasındakı müharibə	Yü zillik müharibə
C)	829-cu ildə xürrəmilərin Bəzz qalası uğrunda ərəblərlə həlledici döyüş	Həştad sər döyüşü
D)	Səfəvilər dövlətinin ikinci şahı və Şah İsmayılın oğlu	Birinci Təhmasib
E)	Qədim Misirdə padşah, çar, kral	Firon

Saylardan yalnız “həştad” sözünü hər zaman başqa sayla əvəz etmək mümkündür. (səksən)

DOĞRU CAVAB: C

5. Bəndlərə uyğun olan mürəkkəb ad və ya mürəkkəb sözlərdən hansının birinci tərəfi sifət *deyil*?

- A) Əli bəy ibn Osman bəyin oğlu, Qara Yuluq Osman bəyin nəvəsi → ...
 B) 552-744-cü illərdə fasilələrlə Mərkəzi Asiya və Çinin bir hissəsinə hökmranlıq etmiş türk dövləti → ...
 C) Toramanın V əsrdə hökmdarlıq etdiyi dövlət → ...
 D) Çində monqol Yuan sülaləsinin devrilməsinə və Min sülaləsinin yaranmasına səbəb olan üsyan → ...
 E) Atabəy Əbubəkrdən əvvəl Məhəmməd Cahan Pəhləvandan sonra hakimiyyətdə olmuş şəxs → ...

İZAH: A) bəndi – Uzun Həsən (Uzun sözü sifətdir)

B) bəndi – Göytürk (Göy sözü sifətdir)

C) bəndi – Ağ hun (Ağ sözü sifətdir)

D) bəndi – Qırmızısarılıqlılar (qırmızı sözü sifətdir)

E) bəndi – Qızıl Arslan (Qızıl sözü sifət deyil, isimdir)

DOĞRU CAVAB: E

AZƏRBAYCAN DİLİ – FİZİKA

6. Cismın kütləsinin onun həcmi ilə nisbətində bərabər olan fiziki kəmiyyətin kökü haqqında söyləmək *olmaz*:

- A) Üç fərqli nitq hissəsi kimi işlənir.
- B) *-ntı* şəkilçisi artırmaqla isim əmələ gəlir.
- C) Söz yaradıcılığında iştirak edir.
- D) *-laş* şəkilçisi artırmaqla feil düzəlir.
- E) Yazılışı və tələffüzü fərqlənir.

İZAH: 1. Cismın kütləsinin onun həcmi ilə nisbətində bərabər olan fiziki kəmiyyət – SIXLIQ

- 2. Sıxlıq sözünün kökü – SIX sifəti. (Buradakı “sıx” sözü feil deyil)
- 3. Sıx sifət kimi deyil, feil kimi *-ntı* şəkilçisini qəbul edə bilər.

DOĞRU CAVAB: B

7. Suyun qaynama temperaturunun Kelvin şkalasına uyğun dərəcəsində təkrarlanan rəqəm bərabər cümlə üzvü hansı bənddə işlənmişdir?

- A) Günlərdir yağan yağışlar, nəhayət, kəsildi.
- B) Oğul, sözlərimə qulaq as.
- C) Yuxarıdan baxdıqda heç kimin əlində nəşə görünmürdü.
- D) Bütün xoş şeylər kimi sən də mi bitəsisən?
- E) Doğrudan da, belədir, əzizim.

İZAH: 1. Suyun qaynama temperaturu $100\text{ }^{\circ}\text{C}$

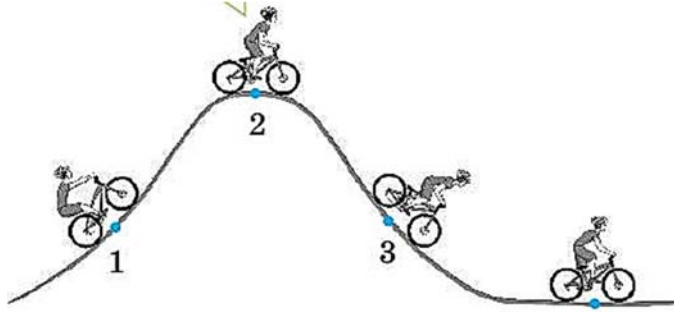
2. $100\text{ }^{\circ}\text{C} = 373,16\text{ K}$

3. 373,15 ədədində təkrarlanan rəqəm – 3

4. 3 cümlə üzvünün işləndiyi cümlə – Günlərdir yağan yağışlar, nəhayət, kəsildi.

DOĞRU CAVAB: A

8.

Velosipedçinin hərəkəti zamanı 2 nöqtəsində potensial enerji həddədir. Nöqtələrin yerinə yazılacaq ifadə hansı şəxsiz cümlənin tərkibində işlənmişdir?

- A) Minimum zərərlə bu işdən qurtulduq.
- B) Maksimum diqqətlə yoxlanıldı.
- C) Hər kəsə maksimum nəzər yetirildi.
- D) Ailənin minimum gəliri orta aylıq əmək haqqından çoxdur.
- E) Kitabın orta səhifələri yoxa çıxmışdı.

İZAH: 1. 1 və 3 nöqtələrində kinetik enerji maksimum, potensial enerji minimum həddə, 2 nöqtəsində isə potensial enerji MAKSİMUM həddədir.

2. Maksimum sözünün işləndiyi cümlələrdən “Maksimum diqqətlə yoxlanıldı” müəyyən şəxslı, “Hər kəsə maksimum nəzər yetirildi” şəxssiz cümlədir.

DOĞRU CAVAB: C

9. Saatda 90 km sürəti ilə hərəkət edən, 200 m uzunluqlu qatar tunelə daxil olan andan, son vagonu tuneldən çıxana qədər sərf olunan zaman 0,8 dəqiqədir. Tunelin uzunluğunun metr ilə ifadəsi haqqında söyləmək olar:

- A) quruluşca mürəkkəbdir
B) quruluşca düzəltmədir
C) feil kimi işlətmək mümkündür
D) mənşəcə alınmadır
E) açıq heca işlənmişdir

İZAH: $1. 90 \text{ km/saat} = 90 \cdot \frac{1000}{60} = 1500 \text{ m/dəq}$ $v = \frac{l_q + l_t}{t} \Rightarrow 1500 = \frac{l_q + 200}{0,8}$

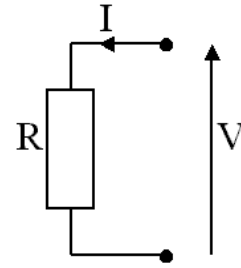
$l_q = 1000 \text{ (min)}$

2. Min sözünü feil kimi işlətmək olar.

DOĞRU CAVAB: C

10. Şəkildə fizika qanunlarından biri təsvir olunmuşdur. Bu qanunun adı ilə başlayan terminin ifadə olunduğu bəndi müəyyən edin.

- A) əks mənalı sözlər
B) deyilişi və yazılışı eyni, mənası müxtəlif olan sözlər
C) mənaca yaxın olan sözlər
D) nitq hissələrini öyrənən dilçilik sahəsi
E) dilə yeni daxil olan sözlər

İZAH: 1. Şəkildə “OM” qanunu təsvir olunmuşdur.

2. “OM” hissəciyi ilə başlayan termin – OMONİM

3. Omonim deyilişi və yazılışı eyni, mənası müxtəlif olan sözlərə deyilir.

DOĞRU CAVAB: B

AZƏRBAYCAN DİLİ – BİOLOGİYA

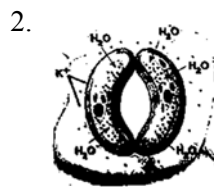
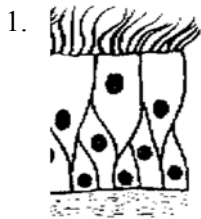
11. Hansı doğru fikirdə köməkçi nitq hissəsi işlənmişdir?

- A) Malpigi borularının ucu kor qurtarır.
B) Regenerasiya aralıq hüceyrələr hesabına baş verir.
C) Kəlləsizlərə yalnız bir sinif – başıxordalılar aiddir.
D) Erkək arılar da işçi arılardır.
E) Neştərçə və miksın kəlləlilərə aiddir.

İZAH: C bəndində verilmiş fikir doğrudur və burada köməkçi nitq hissəsi (*yalnız sözü*) işlənmişdir.

DOĞRU CAVAB: C

12. Verilmiş şəkillərə uyğun olan ifadələri müəyyən edin.

a. bitkidə rast gəlinir

c. kiçiltmə, əzizləmə mənası yaradan şəkilçi qəbul etmişdir

e. tənəffüs prosesində iştirak edir

A) 1 – b, e; 2 – a, c, d

D) 1 – a, c; 2 – b, d, e

B) 1 – b, c, e; 2 – a, d

E) 1 – b, d; 2 – a, c, e

b. heyvanda rast gəlinir

d. asılı tərəfi omonim şəkilçi qəbul etmişdir

C) 1 – a, e; 2 – b, c, d

İZAH: 1. Verilmiş şəkillər 1 – *kirpikli epitel*, 2 – *ağızciq hüceyrəsinə* aiddir.

2. Bu baxımdan 1-ə uyğun doğru fikirlər b, d, 2-ə uyğun doğru fikirlər a, c, e-dir.

Doğru cavab: E

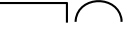

13. İnsan orqanizminin tərkibində özək olan orqanı hansı cümlədə məcazi mənada işlənmişdir?

- A) Pianonun dili qopduğu üçün usta çağırmaq lazım idi.
- B) Uşağın dişi bərk ağrıyırdı.
- C) Dil sürüşər, düzünü deyər.
- D) Şkafın üst gözü olduqca səliqəsiz görünürdü.
- E) Darağın dişi qopmuşdu.

İZAH: 1. İnsan orqanizminin tərkibində özək olan orqanı *diş* adlanır.

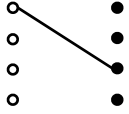
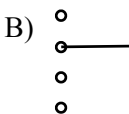
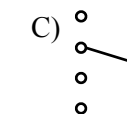
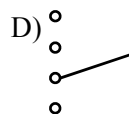
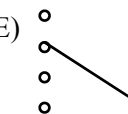
2. Bu söz E bəndindəki cümlədə məcazi mənada işlənmişdir.

DOĞRU CAVAB: E

14. Tərəfləri , sxemlərinə uyğun gələn ifadəni müvafiq olaraq tərcüməsi ilə birləşdirin.

- zəhər içirəm
- ağacı yarırım
- böyük ev
- qırmızı pipik

- “makros” + “familiaris”
- “rubrum”+ “krista”
- “virus”+ “pino”
- “dendron”+ “anatemno”

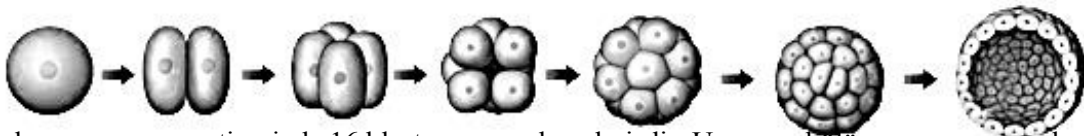
- A) B) C) D) E)

İZAH: 1. Sol sütunda verilmiş *ağacı yarırım* birləşməsinin tərəfləri şərtədə verilmiş sxemə uyğundur.

2. Bu ifadənin tərcüməsi “*dendron*”+ “*anatemno*” şəklindədir.

DOĞRU CAVAB: E

15.

Təsvir olunmuş proses nəticəsində 16 blastomer əmələ gəlmişdir. Uzununa bölünməyə məruz qalmış blastomerlərin sayından iki dəfə az cümlə üzvü hansı cümlədə işlənmişdir?

- A) Mən evə gedəndə yaşıl ağacın yanında dayanmışdın.
- B) Yaz günəşi boz buludları qovurdu.
- C) Dərhal ayağa qalxıb irəliyə keçdi, üzünü arxadakı insanlara çevirib sakitcə danışmağa başladı.
- D) Kəndimiz uca dağları ilə gözəl görünürdü.
- E) Bu halda cümlə üzvləri ayrı-ayrılıqda təhlil olunur.

İZAH: 1. Təsvir olunmuş prosesdə uzununa bölünməyə məruz qalmış blastomerlərin sayı 10-dur (ziqot blastomer deyil).

2. Bu ədəddən iki dəfə az – 5 cümlə üzvü D bəndindəki cümlədə işlənmişdir.

DOĞRU CAVAB: D

AZƏRBAYCAN DİLİ – KİMYA

16. CuSO_4 birləşməsində kükürdün valentliyinə bərabər olan kəmiyyət hansı cümlədə isimləşmişdir?

- A) Aygün aldığı kitabların dördünü uşaqlar evinə hədiyyə etdi.
 B) Benzolun yanma reaksiyasında suyun əmsalı altıdır.
 C) Üçüncülər Yeni il tədbirində göstərəcəkləri səhnəcik üçün aylar öncəsindən hazırlaşmağa başladılar.
 D) Birliyin işləri başlanğıcda altılar arasında bir kömür və polad ortağ bazarının qurulması ilə məhdudlaşdı.
 E) Bank şirkəti ASC-nin əmanətçilərinə üç ay ərzində kompensasiya ödəyib.

İZAH: $\overset{\text{II}}{\text{Cu}}\overset{\text{II}}{\text{SO}_4}$ birləşməsində kükürd VI ($\text{II} \cdot 4 - \text{II}$) valentlik göstərir və bu kəmiyyət D bəndindəki cümlədə isimləşmişdir.

DOĞRU CAVAB: D

17. “Yaradılmasın” feilindəki qrammatik şəkilçilərin sayı hansı atomun orbitallarda yerləşmiş tək elektronlarının sayına bərabərdir?

- A) ${}_1\text{H}$ B) ${}_{15}\text{P}$ C) ${}_{16}\text{S}$ D) ${}_{13}\text{Al}$ E) ${}_{20}\text{Ca}$

İZAH: Verilmiş nümunədə iki qrammatik şəkilçi – inkar və şəxs sonluğu işlənmişdir. C bəndində kükürdün elektron konfigurasiyasına baxsaq $-p$ orbitalında 2 cütləşməmiş elektron olduğunu görürük.

DOĞRU CAVAB: C

18. Şəkildə verilmiş prosesdən sonra indikatorun rəngi hansı sual cümləsində işlənmişdir?

- A) Sevinc qırmızı rəngli kağız gördümü, dərhal ondan çiçək hazırlayır.
 B) Bayrağımızda göy rəngin hansı məna bildirdiyini bilirsinizmi?
 C) “Nə zaman yarpaqlar yaşıl rənglərini itirirlər?” – deyə müəllim sual verdi.
 D) İşləməsək, becərməsək, boz torpaqlar göy otlara bürünərmə, bilmirəm.
 E) Qırmızı rəngli gözcüyü olan canlı hansı qidalanma formasına malikdir?

İZAH: 1. Şəkildə verilmiş proses zamanı lakmus qırmızı rəng alır.

2. E bəndindəki cümlə sual cümləsidir və həmin cümlədə lakmusun aldığı rəng işlənmişdir.

DOĞRU CAVAB: E

19. Hansı doğru kimyəvi ifadədə “ilə” qoşma vəzifəsində işlənmişdir?

- A) Na_2O_2 ilə H_2O_2 oksiddir.
- B) Kimyəvi reaksiyaya katalizator ilə təsir etdikdə reaksiya sürətlənir, özü kimyəvi dəyişir.
- C) NaCl duzunun düyünlərində kovalent rabitələr ilə birləşmiş ionlar var.
- D) Ekzotermik reaksiyalarda temperaturun yüksəlməsi ilə tarazlıq sola yönəlir.
- E) Oksigen ilə ozon allotropik şəkildəyişmələrdir.

İZAH: D bəndində verilmiş kimyəvi ifadə doğrudur və burada *ilə* qoşma vəzifəsində işlənmişdir.

DOĞRU CAVAB: D

20. $\text{P}^{+3} \longrightarrow \text{P}^{+5}$ prosesinin *adına* uyğun doğru fikri müəyyən edin.

- A) Vurğu ikinci hecadadır.
- B) Tərkibində iki leksik şəkilçi işlənmişdir.
- C) Tərkibində üç cingilti, iki kar samit işlənmişdir.
- D) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
- E) Ahəng qanununa tabedir.

İZAH: 1. Verilmiş proses *oksidləşmə* adlanır.

2. Digər bəndlər bu adla bağlı yanlış fikirləri əks etdirir. Bu adda iki leksik şəkilçi işlənmişdir və bu B bəndinə uyğun gəlir.

DOĞRU CAVAB: B

AZƏRBAYCAN DİLİ – COĞRAFIYA

21. Kür çayının axmazlarından olan Azərbaycanın ən böyük gölünün adında işlənmiş sifət hansı cümlədə çoxaltma dərəcəsidir?

- A) Tanrı şeiri ağappaq işıq rəngində, ağappaq yolla, ağappaq təbəssümlə göndərmişdi. (Sona Vəliyeva)
- B) Onun qarqara gözləri saatlarla bir nöqtəyə zillənmişdir.
- C) Dörd fəsil yaşayır bir anda dağlar,
Başı dümağ olur, ayağı gömgöy. (Qardaşxan Əzizxanlı)
- D) O, ayağının altında xışıldayan sapsarı xəzan yarpaqlarına baxa-baxa gəzişir və bu günə qədər yaşadığı gözəl xatirələr haqqında düşünürdü.
- E) Yenə də yamyaşıl geyinir dağlar,
Göz kimi durulur qaynar bulaqlar. (Səməd Vurğun)

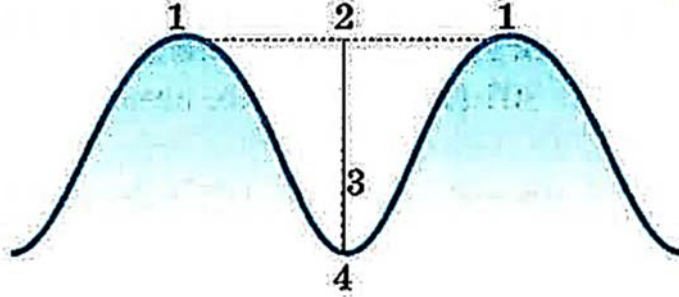
İZAH: 1. Kür çayının axmazlarından olan Azərbaycanın ən böyük gölü *Sarısu* adlanır.

2. Bu adda işlənmiş sarı sifəti D bəndində çoxaltma dərəcəsidir.

DOĞRU CAVAB: D

22. – Həm endogen, həm də ekzogen proseslər nəticəsində yaranır;
 – Okeanda baş vermiş dinamik proseslər nəticəsində yaranır.
 – Bu proses nəticəsində sahildə müxtəlif formalar əmələ gəlir.

Verilən əlamətlərin aid olduğu sxem-təsvirin nömrələnmiş elementlərinin adına aid doğru fikri müəyyənləyiniz.

- A) Birinci tərəfi yiyəlik, ikinci tərəfi mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənmiş söz birləşməsidir.
 B) Hər iki tərəfi mənsubiyyət şəkilçili mürəkkəb adlardır.
 C) Quruluşca mürəkkəb sözlərdən ibarətdirlər.
 D) Hər iki tərəfi omonim və çoxmənalı sözlərdən ibarətdir.
 E) Birinci tərəfi qeyri-müəyyən təsirlik, ikinci tərəfi mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənmiş mürəkkəb isimlərdir

İZAH: 1. Verilən əlamətlərin aid olduğu sxem-təsvirdəki nömrələr 1 – *dalğanın yalı*, 2 – *dalğanın uzunluğu*, 3 – *dalğanın hündürlüyü*, 4 – *dalğanın dabanına* uyğundur.

2. Bu adlara uyğun fikir A bəndində əks olunmuşdur.

DOĞRU CAVAB: A

23. Hündürlüyü 1750 m olan dağın zirvəsində atmosfer təzyiqi 680 mm.c.s.-dur. 1000 m hündürlükdəki atmosfer təzyiqinə bərabər olan kəmiyyətlə bağlı doğru fikirləri seçin.

1. Müəyyən miqdar sayıdır.
 2. Mürəkkəb saydır.
 3. Alınma saydır.
 4. Quruluşca düzəltmədir.
 5. Özündən sonra gələn isimlər yalnız təkdə işlənir.

A) 1, 2, 4

B) 1, 3, 5

C) 2, 3, 4

D) 3, 4, 5

E) 1, 2, 5

İZAH: 1. $1750 - 1000 = 750$ m

10 m ——— 1 mm.c.s.

750 m ——— 75 mm.c.s.

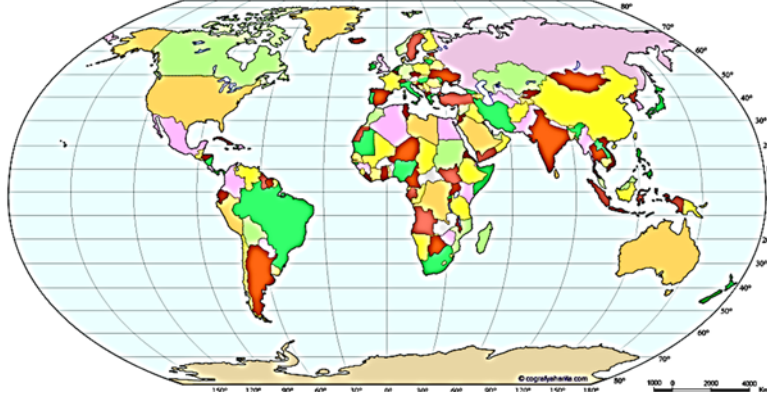
1000 m hündürlükdəki atmosfer təzyiqi $680 + 75 = 755$ mm.c.s.

2. Bu kəmiyyətlə bağlı 1, 2, 5-ci fikirlər doğrudur.

DOĞRU CAVAB: E

24. – Qədim Qondvana qurusunun bir parçasıdır.
 – Dünyanın ən quraq materikidir.
 – Cənub tropik xətti 2 bərabər hissəyə bölmüşdür.

Verilən əlamətlərin aid olduğu materiki xəritə üzərində müəyyənləşdirdikdən sonra həmin materikin adının tamamlıq vəzifəsində işləndiyi cümləni göstərin.

- A) Amerikanı 1492-ci ildə Xristofor Kolumb kəşf etmişdir.
 B) Avstraliyada təbii zonalardan – savanna və səhralar daha geniş ərazi tutur.
 C) Afrika dünyanın ən isti materikidir.
 D) Olimpiadaçılarımız Avstraliyanı çox bəyəndilər.
 E) Avropa və Asiya qitələri birlikdə Avrasiya materikini təşkil edir.

İZAH: 1. Verilən əlamətlər *Avstraliya* materikinə aiddir.
 2. Bu adın tamamlıq vəzifəsində işləndiyi cümlə D bəndindədir.
 DOĞRU CAVAB: D

25. Eyni mənşəbə malik olan, ərazidə bütün suları toplayaraq, vahid axın şəklində eyni dənizə, gölə çatdıran çayların cəmi adlanır. Nöqtələrin yerinə yazıla biləcək söz haqqında düzgün fikri müəyyən edin.

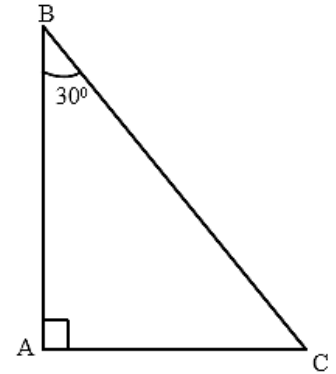
- A) I növ təyini söz birləşməsidir, tərəfləri sinonimdir.
 B) II növ təyini söz birləşməsidir, tərəfləri omonimdir.
 C) Qeyri təyini söz birləşməsidir, ikinci tərəfi omonimdir.
 D) III növ təyini söz birləşməsidir, birinci tərəfi omonimdir.
 E) II növ təyini söz birləşməsidir, tərəfləri antonimdir.

İZAH: 1. Şərtə nöqtələrin yerinə *çay sistemi* birləşməsi yazılmalıdır.
 2. Bu birləşmə II növ təyini söz birləşməsidir, tərəfləri omonimdir.
 DOĞRU CAVAB: B

AZƏRBAYCAN DİLİ – RİYAZİYYAT

26. AC xəttinin uzunluğu “Yuxarı sinif şagirdləri on bir illik xatirələrini yada salıb kövrəldilər” cümləsindəki cümlə üzvlərinin sayına bərabərdir. AB xəttinin uzunluğunu tapın.

- A) $3\sqrt{3}$
 B) $4\sqrt{3}$
 C) $5\sqrt{3}$
 D) $6\sqrt{3}$
 E) $7\sqrt{3}$

İZAH: 1. “Yuxarı sinif şagirdləri on bir illik xatirələrini yada salıb kövrəldilər” – cümləsində dörd cümlə üzvü var. (təyin, mübtəda, zərflik, xəbər)
 2. 30 dərəcəli bucaq qarşısındakı katet digər katet $\sqrt{3}$ mislinə bərabər olduğundan, AB xəttinin uzunluğu $4\sqrt{3}$ -dür.
 DOĞRU CAVAB: B

27. Sintaktik cəhətdən təhlil oluna bilməyən cümlə ... cümlə adlanır. Nöqtələrin yerinə yazılacaq sözdəki hərflərin sayı aşağıdakı misallardan birinin cavabıdır:

A) $\frac{16^8}{4^{14}}$

B) $\frac{97^3 - 90^3}{97^2 + 97 \cdot 90 + 90^2}$

C) $\frac{6 \cdot 11 + 6 \cdot 48 + 6 \cdot 41}{100}$

D) $\frac{3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3}{3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3}$

E) $\frac{17^2 - 16^2}{11}$

İZAH: 1. Sintaktik cəhətdən təhlil oluna bilməyən cümlə *SÖZ* cümlə adlanır.

2. Söz 3 hərflidir.

3. $\frac{17^2 - 16^2}{11} = \frac{(17 - 16)(17 + 16)}{11} = \frac{1 \cdot 33}{11} = 3$

DOĞRU CAVAB: E

28. 37 və 91 ədədlərinin ədədi ortasından 3-cü dərəcədən kök alın. “Yazılmamışdıq” sözündə neçənci şəkilçinin uyğun olduğu kateqoriyadakı hərflərin sayı bu rəqəmə bərabərdir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

İZAH: 1. 37 və 91 ədədlərinin ədədi ortası – 64

2. 64 ədədindən 3-cü dərəcədən alınan kök – 4

3. yazılmamışdıq sözünün şəkilçilərinin kateqoriyaları *-ıl* (növbə), *-ma* (inkar), *-muş* (zaman və ya forma), *-dı* (feilin mürəkkəb şəklində), *-q* (**şəxs**)

4. şəxs sözü 4 hərflidir.

DOĞRU CAVAB: E

29. Riyaziyyat dərində müəllim şagirdlərə üç mürəkkəb ədəd yazmaq tapşırığı verdi. Növbəti dər Azərbaycan dili müəllimi şagirdlərdən üç sadə say yazmağı tapşırıldı. Dəftərləri qarışıq düşən Əhməd Riyaziyyat dəftərini hər iki müəllimə verdi və hər iki halda cavabları doğru oldu. Əhmədin cavabı hansı bənddədir?

- A) iyirmi, otuz, qırx
- B) on, on beş, iyirmi
- C) altı, yeddi, səkkiz
- D) üç, beş, yeddi
- E) on səkkiz, on doqquz, iyirmi

İZAH: 1. Riyaziyyat elminə görə mürəkkəb ədəd 1-ə və özünə bölünməklə yanaşı, digər ədədlərə də bölünməlidir.

2. Azərbaycan dili elminə görə sadə say yalnız bir sözdən ibarət olan saydır.

3. İyirmi, otuz, qırx – riyaziyyata görə mürəkkəb, dilçiliyə görə sadədir.

DOĞRU CAVAB: A

30. 2, 4, rəqəmlər ardıcılığının həndəsi silsilə kimi 5-ci həddi ilə ədədi silsilə kimi 4-cü həddinin nisbəti aşağıdakılardan birinə bərabərdir:

- A) cümlə üzvlərinin sayı
- B) cümlənin baş üzvlərinin sayı
- C) köməkçi nitq hissələrinin sayı
- D) sifətin dərəcələrinin sayı
- E) qalın saitlərin sayı

İZAH: 1. 2, 4, rəqəmlər ardıcılığının həndəsi silsilə kimi 5-ci həddi – 32 (2, 4, 8, 16, **32**)

2. 2, 4, rəqəmlər ardıcılığının ədədi silsilə kimi 4-cü həddi – 8 (2, 4, 6, **8**)

3. 32 və 8 ədədlərinin nisbəti – 4

4. 4 – qalın saitlərin sayıdır (a, ı, o, u)

DOĞRU CAVAB: E

AZƏRBAYCAN DİLİ – İNGİLİS DİLİ

31. “*Along the river*” birləşməsinin Azərbaycan dilinə tərcüməsində qoşmanın hansı mənə növü işlənər?

- A) aidlik
- B) istinad
- C) vasitə
- D) səbəb
- E) fərqləndirmə

İZAH: 1. “*Along the river*” birləşməsinin Azərbaycan dilinə tərcüməsi – Çay boyunca

2. Çay boyunca birləşməsində işlənmiş qoşma – *-ca*

3. *-ca* qoşmasının bu nümunədə mənə növü – vasitə

DOĞRU CAVAB: C

32. “*to feed ...*” nöqtələrin yerinə yazılacaq sözün Azərbaycan dilinə tərcüməsində iki qarşılığı olmayan samit işlənmişdir. Bu sözü müəyyən edin.

- A) a car
- B) an animal
- C) horror films
- D) sheep
- E) food

İZAH: 1. “*to feed ...*” yemləmək mənasına gəlir.

2. Şerti də nəzərə alsaq bu söz B bəndinə uyğundur

(*an animal* – **heyvan**)

DOĞRU CAVAB: B

33. “*I saw my friend yesterday*” cümləsinin xəbəri hansı cümlənin xəbəri ilə eyni zamandadır?

- A) Uşaqlarla tez-tez parkda gəzməyə çıxardım.
- B) O, hər gün yolu eyni yerdən keçirdi.
- C) Əlində gətirib, əlində də apardı.
- D) İşıqlar səhərə yaxın yanacaq.
- E) Saib Təbrizi Füzuli ədəbi məktəbinin davamçısıdır.

İZAH: 1. “*I saw my friend yesterday*” cümləsinin xəbəri keçmiş zamandadır.

2. Bəndlərdən yalnız “Əlində gətirib, əlində də apardı” cümləsinin xəbəri keçmiş zamandadır.
DOĞRU CAVAB: C

34. “*On*” sözünün Azərbaycan dilinə tərcüməsinin işləndiyi nümunəni müəyyən edin.

- A) Bu kitabın üstündə çox çalışmışam.
- B) Sənin üstündə ölümə də gedərəm, Vətən!
- C) Stulları üst-üstə qoymaq lazım idi.
- D) Əvvəla hazır deyilsən, üstəlik cavab da qaytarırsan.
- E) Stolun üstündə iki şəkil və xeyli kitab var.

İZAH: 1. “*On*” sözünün Azərbaycan dilinə tərcüməsi – *üstündə* (Bir əşyanın, müstəvinin, səthin üstündə, üzərində mənasında)

2. “*Stolun üstündə iki şəkil və xeyli kitab var*” cümləsində “üstündə” sözü yuxarıda qeyd olunan mənada işlənmişdir.

DOĞRU CAVAB: E

35. Yerə ən yaxın ulduzun adının ingilis dilinə tərcüməsi hansı şəkilçinin yazı forması ilə eynidir?

- A) *doğ* sözünün əmr şəklinin III şəxsin təkində qəbul etdiyi şəkilçi ilə
- B) *yol* sözünün şərt şəklinin II şəxsin təkində qəbul etdiyi şəkilçi ilə
- C) əmr ədatının şəkilçiləşmiş forması ilə
- D) III şəxsin xəbərlik şəkilçisi ilə
- E) indiki zaman məzmunlu feili sifət əmələ gətirən şəkilçi ilə

İZAH: 1. Yerə ən yaxın ulduzun adı – Günəş

2. Günəş sözünün ingiliscə tərcüməsi – SUN (yazı forması)

3. *-sun* şəkilçisi *doğ* sözünün əmr şəklinin III şəxsin təkində qəbul etdiyi şəkilçidir.

DOĞRU CAVAB: A

ÇOXFƏNLİ İNTEQRASIYA

36. “*Dərzi şagirdi Əhməd*” nağlında şahın Əhmədə göndərdiyi almaların sayını həmin qədər artırısaq, aşağıdakılardan hansı alınar?

- A) okeanların sayı
- B) qütblərin sayı
- C) yarımkürələrin sayı
- D) materiklərin sayı
- E) cəhətlərin sayı

İZAH: 1. “*Dərzi şagirdi Əhməd*” nağlında şahın Əhmədə göndərdiyi almaların sayı – 3

2. 3 sayını həmin qədər artırıqda alınan rəqəm – 6

3. 6 materiklərin sayına uyğundur.

DOĞRU CAVAB: D

37. Qeydlərin aparılması üçün istifadə olunan bu standart proqramın adının son hərfi ilə başlayan rəqəmlərin ən kiçiyi aşağıdakılardan birinə uyğundur:

- A) bayatının misralarının sayına
- B) bayatının bir misrasındakı hecaların sayına
- C) Nizami Gəncəvinin poemalarının sayına
- D) “Dədə Qorqud” dastanındakı boyların sayına
- E) nağıllarda göydən düşən almaların sayına

İZAH: 1. Qeydlərin aparılması üçün istifadə olunan standart proqram *NotePad* adlanır. Son hərfi ilə başlayan rəqəmlərin ən kiçiyi 4-dür.

2. Bu rəqəm bayatının misralarının sayına bərabərdir.

DOĞRU CAVAB: A

38. Azərbaycanın cənubunda yaranmış ilk dövlət qurumunun adındakı hərflərin sayından Koroğlunun əsas atlarının sayını çıxsaq, alınan rəqəm aşağıdakılardan birini ifadə edər:

- A) Azərbaycanın su ilə sərhədi olan ölkələrin sayını
- B) Azərbaycanın qurudan sərhəd olduğu ölkələrin sayı
- C) meridianların sayını
- D) qitələrin sayını
- E) Afrikanın yerləşdiyi yarımkürələrin sayını

İZAH: 1. Azərbaycanın cənubunda yaranmış ilk dövlət qurumunun adı – LULLUBİ

2. Lullubi sözündəki hərflərin sayı 7

3. Koroğlunun əsas atlarının sayı 2

4. Azərbaycanın cənubunda yaranmış ilk dövlət qurumunun adındakı hərflərin sayından Koroğlunun əsas atlarının sayını çıxsaq, alınan rəqəm 5 (7 – 2)

5. 5 rəqəmi Azərbaycanın qurudan sərhəd olduğu ölkələrin sayıdır.

DOĞRU CAVAB: B

39. E.ə 14-cü ildə doğulan və bizim eranın 26-cı ilində vəfat edən şəxsin neçə il yaşadığını tapın. Alınan rəqəm şifahi xalq ədəbiyyatı janrlarının birində hər hansı bir işin icrası üçün qəhrəmana verilən müddətə bərabərdir.

Bu hansı janrdır?

- A) nağıl
- B) tapmaca
- C) atalar sözü
- D) bayatı
- E) təmsil

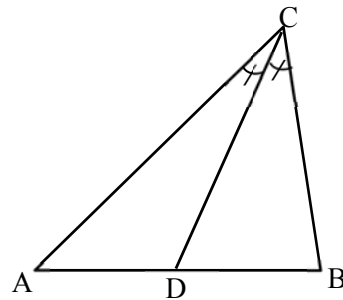
İZAH: 1. E.ə. 14-cü ildə doğulan və bizim eranın 26-cı ilində vəfat edən şəxs 40 il yaşayar. (14 + 26 = 40)

2. 40 gün nağıllarda hər hansı bir işin icrası üçün qəhrəmana verilən müddətdir.

DOĞRU CAVAB: A

40. Şəkilə CD xəttinin adı ən uzun paralelə verilən adlardan biri ilə eynidir. Həmin sözdəki hərflərin sayına bərabər əsrdə yaşamış tarixi şəxsiyyəti müəyyənəldir.

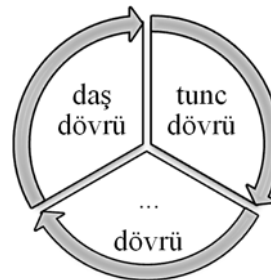
- A) Atropat
- B) İskəndər
- C) Babək
- D) Xeops
- E) Ş.İ.Xətayi

İZAH: 1. CD xəttinin adı – tənbölən
 2. Tənbölən həm də ən uzun paralelə – Ekvatora verilən adlardan biridir.
 3. Tənbölən sözündə 7 hərf var, buna uyğun əsr – VII.
 4. VII əsrdə yaşamış tarixi şəxsiyyət – BABƏK
 DOĞRU CAVAB: C

41. Sxemdə nöqtələrin yerinə yazılacaq sözün ingilis dilinə tərcüməsinin bir hərfini dəyişməklə alınan ölkə adı Azərbaycandan hansı istiqamətdə yerləşir?

- A) Şimal
- B) Cənub
- C) Şərq
- D) Qərb
- E) Şimal-Qərb

İZAH: 1. Sxemdə nöqtələrin yerinə yazılmalıdır – DƏMİR
 2. Dəmir sözünün ingiliscə tərcüməsi – IRON
 3. Iron sözündə bir hərfi dəyişməklə alınan ölkə adı – İRAN
 4. İranın Azərbaycana nəzərən mövqeyi – CƏNUB
 DOĞRU CAVAB: B

42. $2H_2 + O_2 \rightarrow 2H_2O + 662 \text{ kC}$ reaksiyasında hidrogenin əmələgəlmə istiliyinə bərabər olan ildə Makedoniyalı İskəndərin başçılığı ilə baş vermiş döyüşün adı hansı tabeli mürəkkəb cümlədə işlənmişdir?

- A) Kür döyüşündə Xəzərlər məğlub oldu və ərazilərini itirdi.
- B) Yunanlar deyirdilər ki, “Xeroneyada həlak olanların cəsədləri ilə birlikdə yunanların azadlığı da dəfn olundu”.
- C) Əhəməni İmperiyası ilə Qavqamela döyüşünə II Filipp hazırlaşsa da, döyüşdən bir müddət əvvəl o ölür.
- D) Salamin döyüşünün ən böyük tarixi əhəmiyyəti budur ki, ilk dəniz döyüşüdür.
- E) Fermopol döyüşünün nəticəsi müharibə edən hər iki tərəf üçün ağır oldu.

İZAH: 1. Verilmiş reaksiyada hidrogenin yanma istiliyi 331 kC-dur (662:2).
 2. Bu kəmiyyətə uyğun ildə Makedoniyalı İskəndərin başçılığıyla baş vermiş döyüşün adı Qavqamela adlanır. Həmin ad C bəndində tabeli mürəkkəb cümlənin tərkibində işlənmişdir.
 DOĞRU CAVAB: C

Mətni oxuyun və 43-45-ci tapşırıqları yerinə yetirin.

Respublikamız *Böyük Qafqaz*, *Kiçik Qafqaz* və *Talış dağları* ilə əhatə olunmuşdur.

Azərbaycanın ən yüksək zirvəsidüzüdür; onun hündürlüyü 4466 metrdir. Dağlar arasında geniş Kür-Araz düzənliyi yerləşir. Azərbaycanın ən uzun çayları Kür və Araz bu düzənlikdən axır.

43. Mətnə metrə verilmiş ədədi kilometrə çevirin. Alınan ədədin tam hissəsi aşağıdakılardan birini ifadə edir:

- A) ismin hallarının sayı B) ismin suallarının sayı
C) bütün əvəzliliklərin sayı D) kar samitlərin sayı
E) dodaqlanan saitlərin sayı

İZAH: 1. Mətnə metrə verilmiş ədəd – 4466.
2. Həmin ədədin kilometrə ifadəsi – 4,466 km.
3. Alınan ədədin tam hissəsi – 4
4. 4 kəmiyyəti dodaqlanan saitlərin sayına bərabərdir.

DOĞRU CAVAB: E

44. Altından xətt çəkilmiş sözlərlə bağlı aşağıdakı sualların cavabları hansı bənddə ardıcıl olaraq verilmişdir?

I. Hansı söz qrupuna aiddir?

II. 25 m/san 45 km/saat, 90 m/dəq 3 m/san ifadələrində hansı münasibət doğrudur?

III. İngilis dilində qarşılığı nədir?

I	II	III
A) Omonim	< >	great/small
B) Antonim	> <	greater/lesser
C) Sinonim	< >	greater/smaller
D) Antonim	> <	bigger/little
E) Sinonim	> <	bigger/lesser

İZAH: 1. Altından xətt çəkilmiş sözlər *antonim* söz qrupuna aiddir.

2. $45 \text{ km/saat} = 45 \cdot \frac{1000}{3600} = 12,5 \text{ m/san}$ $90 \text{ m/dəq} = 90 \cdot \frac{1}{60} = 1,5 \text{ m/san}$

25 m/san 45 km/saat

90 m/dəq 3 m/san

3. İngilis dilində qarşılığı: *böyük* – *greater*, *kiçik* – *lesser*

DOĞRU CAVAB: B

45. Orta Asiyada paytaxt şəhərlərdən birinin adında gizlənmiş həftənin günü ilə mətnə nöqtələrin yerinə yazılacaq gün arasında hansı münasibət doğrudur?

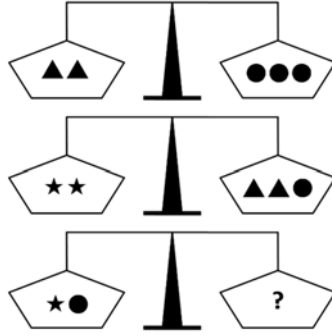
- A) Aralarında 2 gün fərq var.
B) Həftənin ardıcıl günləridir.
C) Biri digərindən 3 gün əvvəl və ya 4 gün sonra olur.
D) Hər ikisi eyni günü ifadə edir.
E) Aralarında 5 gün fərq var.

İZAH: 1. Orta Asiyada paytaxt şəhərlərdən birinin adında gizlənmiş həftənin günü – **ŞƏNBƏ (Düşənbə)**
2. Mətnə nöqtələrin yerinə yazılacaq gün – **BAZAR**
3. Şənbə və bazar həftənin ardıcıl günləridir.

DOĞRU CAVAB: B

AZƏRBAYCAN DİLİ – MƏNTİQ

46. “?” işarəsinin yerinə yazılacaq simvollar həm də “*salamlaşma*” ismindəki şəkilçilərin növünə uyğundur. Bu simvolları müəyyən edin.

A) ●●●

B) ▲▲★

C) ▲●

D) ▲▲●

E) ★▲

İZAH: 1. *salam* – sözün kökü

-*la* – feil düzəldən leksik şəkilçi

-*ş* – feil düzəldən leksik şəkilçi

-*ma* – isim düzəldən leksik şəkilçi

Yəni şəkilçilər $\wedge \wedge \wedge$ sxeminə uyğun olduğu üçün analogi olaraq cavab A bəndinə uyğundur.

2. Verilmiş tərzidə

DOĞRU CAVAB: A

47. Məntiqi uyğunluğu əsasən “?” işarəsinin yerinə yazılmalıdır:

Əşyanın adını bildirən nitq hissəsi	...	1213
Feili bağlamanın sintaktik vəzifəsi	...	4570916
Hərəkətin tərz, zamanı, yeri, miqdarı	...	4570
?	...	5854916

A) Sifətin cümlədə rolu

B) İsmi ikinci halı

C) Bütün əsas nitq hissələrini əvəz edən nitq hissəsi

D) Nitq hissələrini öyrənən dilçilik bölməsi

E) Özündən əvvəl gələn sözlərə qoşularaq məna çaları yaradan köməkçi nitq hissəsi

İZAH: Sol sütundakı ifadələrin cavabını əks etdirən adlar rəqəmlərlə kodlaşdırılmışdır. Bu kodlara əsasən 5854916 kodu ƏVƏZLİK adına uyğundur. Bu adın ifadəsi C bəndində əks olunmuşdur.

Əşyanın adını bildirən nitq hissəsi	İSİM	1213
Feili bağlamanın sintaktik vəzifəsi	ZƏRFLİK	4570916
Hərəkətin tərz, zamanı, yeri, miqdarı	ZƏRF	4570
?	...	5854916

DOĞRU CAVAB: C

48. Verilmiş cədvəlin xanalarında YÖNLÜK sözünün hərfləri elə yazılmalıdır ki, eyni sətirdə və sütunda, həmçinin işarələnmiş 6 xanalı eyni bir blokda heç bir hərf təkrarlanmasın. Bu şərtlərə uyğun olaraq “?” işarəsinin yerində hansı hərf olacağını müəyyən edin.

	Ü		K		Y
L	K			Ü	
				Ö	
	Y	L		?	
K			Ü		
Y			L	N	

A) Ö

B) N

C) Y

D) Ü

E) K

İZAH: Şərti nəzərə alsaq:

Ö	Ü	N	K	L	Y
L	K	Y	N	Ü	Ö
N	L	K	Y	Ö	Ü
Ü	Y	L	Ö	K	N
K	N	Ö	Ü	Y	L
Y	Ö	Ü	L	N	K

DOĞRU CAVAB: E

49. Verilən sözlər cütü arasında məntiqi əlaqəyə analogi olan fərqli variantı seçin (sözlərin ardıcılığı nəzərə alınmalıdır).

A) quza – ayıxn

B) avcna – ocaq

C) ağlasm – xəstə

D) xqroaq – scrue

E) iaksb – oysxlu

İZAH: A) uzaq – yaxın

B) cavan – qoca

C) sağlam – xəstə

D) qorxaq – cəsur

E) kasıb – yoxsul

} antonim
→ sinonim

DOĞRU CAVAB: E

50. “?” işarəsinin yerinə yazılacaq ədəd həm də nəyi əks etdirir?

$$24 \clubsuit 13 = 3$$

$$72 \clubsuit 12 = 37$$

$$51 \clubsuit 1 = 4$$

$$43 \clubsuit 50 = ?$$

- A) əlifbadakı səslərin sayını
- B) köməkçi nitq hissələrinin sayını
- C) dodaqlanmayan saitlərin sayını
- D) cümlə üzvlərinin sayını
- E) cingiltili samitlərin sayını

İZAH:

$$24 \clubsuit 13 = 3 \quad \rightarrow \quad 2^4 - 13 = 16 - 13 = 3$$

$$72 \clubsuit 12 = 37 \quad \rightarrow \quad 7^2 - 12 = 49 - 12 = 37$$

$$51 \clubsuit 1 = 4 \quad \rightarrow \quad 5^1 - 1 = 5 - 1 = 4$$

$$43 \clubsuit 50 = ? \quad \rightarrow \quad 4^3 - 50 = 64 - 50 = 14$$

“?” işarəsinin yerinə yazılacaq ədəd cingiltili samitlərin sayına bərabərdir.

DOĞRU CAVAB: E